

ממפלגה - לאגודה של ישראל כולו

מאת

ד"ר י. מ. פציפיצי

פניה לכנסיה הגדולה הרביעית של אגו"י, ירושלים תשי"ד

איש ירושלם כבר כעשרים ש-
נה לא אזכה להיות נוכח בכנסיה
הגדולה הרביעית של אגודת יש-
ראל, הראשונה בירושלם. את ב-
רכתי הנאמנה לכנסיה הגדולה ה-
נני מוסר בדברי המעטים האלה,
דברי התבוננות על ערכה ההי-
סטורי של אגודת ישראל ודברי
צפיה ותקווה על עתידה למען ה-
צלת ישראל והדרכת האנושות ב-
ע"ה.

י. מ. פציפיצי

רבן יוחנן בן זכאי יצא, כידוע, את ירושלם הנצורה ועבר אל מחנה האויב כדי לבקש מהמצביא הרומי את הרשיון ליטד ישיבה ביבנה. לא ידועה לנו תגובתם של אנשי דורו על מעשהו זה, אבל הדורות הבאים אחריו ידעו היטב שפעולתו הצילה את ישראל. אנחנו, החיים בתוך ה־משבר הנורא שהתחיל לפני מאה—מאה וחמשים שנה, יודעים עוד יותר בפרוש מה היה הערך ההיסטורי ה־כביר של פעולת רבן יוחנן בן זכאי: זאת היתה ממש פעולת יסוד משטר מסוים, או, ביתר דיוק, פעולת חי־דוש ותחיה (רסטוראציה) של המשטר החוקי (לגיטימי) במקום המשטר ה־בלתי־חוקי אשר ראשי השלטון ה־באי הקימו בתוך ירושלם הנצורה — חידוש משטר התורה הרבנית במקום כל משטר אחר (ויהיה זה מלוכה או רפובליקה) אשר יעזו לחפש לעצמו יסוד ומקור אחר מחוץ ליסוד היחידי שהוא רצונו הנגלה של ה־"ת". פעולתו של רבן יוחנן בן זכאי הצליחה; אנחנו יודעים היום שהיא הספיקה כדי להציל וליצור את מי־שטר התורה למשך כל ימי הגלות, מאז — ועד ימי המהפכה הצרפתית. אמנם רק בחלק הראשון של התקופה הארוכה הזאת נשמר עדיין איזה ש־לטון מרכזי לכל ישראל — הנשי־אים בארץ ישראל וראשי גלותא ב־בבל — בו בזמן שבחלק השני של התקופה רק פעולת הקודיפיקציה (ר־מב"ם, טור, שלחן ערוך, אחרונים), באה כאילו למלא את החלל הריק ה־הוא; ובכל זאת אפשר לקבוע בוד־אות שבמשך כל התקופה לא היה מ־קור אחר ולא כלי אחר לחוק ולשל־טון בישראל אלא בתורה, שופטיה ושטרניה.

משבר המשטר לא הופיע, כאמור, אחרי רבן יוחנן בן זכאי, אלא בימי האמנסיפציה במערב וימי ההסכלה במזרח. כנראה אנשי דור האמנסיפ־ציה לא הכירו בפרוש במצב, ז. א. ש הם נמצאים דוקא לפני משבר של משטר. אי־הכרתם זאת היא ש־הביאה לידי התוצאות הנוראות שנת־גלו בדורות הבאים אחריהם. אם קשה לנו להצדיק את אנשי דור האמנסיפציה אפשר ובכל זאת צ־ריך להשתדל ולהבין את מצבם. ב־ודאי רק טעות היא לחשוב שמה ש־התרחש אז היה כמין משבר פתאומי באמונה. אין להאמין שאמונתם עתי־קת ימים ואיתנה של בני ישראל ב־אביהם שבשמים כאילו נבקעה פתאום ונהרסה; הרבה יותר קרוב לאמת יהיה לומר שבני הדור נמצאו בנסיון שלא היה אולי כמוהו בכל הדורות. הלא באו והציעו הם להחליץ ברגע אחד, כאילו בנס, את חייהם של נרדפים, חיים מלאי צער וסכנה כמעט בכל יום ובכל שעה, לחיים של אזרחים בני חו־רין, שוים בזכויותיהם לכל יתר בני "מולדתם". וכדי לגשם "נס" זה מ־ספיק היה שהם יסכימו לקבל על ע־צמם שם חדש שלא נשמע עד אז ב־ישראל: "דת" (במובן הלועזי של ר־ליגיון); את זה הציעו להם טובי האו־מות: שייחשבו מעתה כבני דת מסו־מת, אחת הדתות המוכרות או הנס־בלות במדינה, ותמורת זה יקבלו את כל מה שהובטח להם. היש להתפלא שהם הסכימו? או היה יותר להתפלא לו ידעו לראות מראש מה יהיה תג־מול טעותם הגורלית, אחרי דורות מספר? ההרס כמעט השלם של בנין התורה, הרס המשפחה, הרס הקהלה, הרס הלימוד והמצוות, ובסוף כתמורת כל היתור הנורא הזה, פורענות ש־

כמוה לא היתה בכל ימי חיי ישראל.
אבל אז מי היה יכול לנבא כל זה?
שם חדש; מה בכך? אין ממשות ב-
שמות. העיקר הוא שהחיים יימשכו
כמו עד עכשיו. כנראה אפילו הטובים
בדור ההוא חשבו שאפשר יהיה ב-
החלט לשמור על אוצר אמונתם בלבם
ולדמשיך להתנהג בביתם לפי מנהגם
מאתמול שלשום, לפי התורה וליה-
נות באותו הזמן מכל הזכויות הגדו-
לות אשר השיטה החדשה הושיטה ל-
הם.

ולא הבינו, כנראה, ש"דת", לפי
המושג החדש רוצה לומר דבר שבי-
לב, דבר אישי ופרטי של כל יחיד
שאין לזולת רשות כניסה לתוכו ור-
שות בקרת עליו. יתנהג כל אחד לפי
רצונו הוא ביחס לשמירת המצוות; אם
הן נהפכו לענין "דתי", אסור יהיה
לדון אותו ביחס להתנהגותו זאת; ש-
מירת מצוות או חילולן לא תוריד ו-
לא תעלה בערכו האמתי של האדם ו-
אפילו בכשרותו להופיע ולפעול כ-
מנהיג וראש, כעוסק בצרכי ציבור.
והנה בקהלות מתפארות בפרנסיהם ה-
עשירים והאצילים, אנשי שם ובעלי
השפעה פוליטית במדינה, אפילו אם
חיללו תורה בפרהסיה, כנראה מעטים
מאד מאנשי הדור הכירו או הרגישו
בפירוש שכל זה דומה מאד למרד מו-
חלט במשטר התורה, מרד בריבונות
ד', חו"ש.

רק בזמן קצת יותר מאוחר, כש-
התחילו, כמובן, ה"מנהיגים" ההם ל-
ראות ולהראות בהתנהגותם כמין דו-
גמה חדשה לזמן החדש, במלים א-
חרות, כשהתחילו התכניות הראשונות
ל"רפורמה", התחילה גם כן ברבים
הדאגה, ואמנם מאוחר מדי ולא בכוח
והחלטיות הדרושה. ועוד פעם, מה
שחסר גם אז היתה ההכרה הברורה
שאין פה ענין "דתי", יחס פחות או
יותר "סבלני" לשמירת מספר מסוים
של מצוות, כי אם, במפורש, שאלה
של משטר.

עוד יותר; אפילו כאשר קמו המ-

גינים נגד הרפורמה ובפרט הגדולים
שבהם, שמשון רפאל הירש בגרמניה
וה"חתם סופר" בהונגריה והתחילו ב-
תנועה "שהביאה לידי יסוד הקהלות
המכוונות (בשם בלתי מתאים) אור-
טודוקסיות, או נפרדות, ספק גדול אם
רוב אנשי קהלותיהם ידעו לתפוש ב-
אמת את כל עמק הדבר. יתכן, להי-
פך, שגם לרבים מהם לא יצא דבר
ה"פירוד" שלהם מגדר ענין "דתי"
מצומצם, הנוגע רק ב"מידת" השמי-
רה של מצוות מסוימות. הוכחה ל-
דבר העובדה שלרבים מאנשי ה"פי-
רוד" חלקים חשובים מאד של החיים
(כמו בתור דוגמה, המוסר המיני וה-
מסחרי, בחירת המקצוע וההתנהגות
בו, היחס ל"מולדת" כביכול, ז. א. ל-
ארץ מגוריהם ולמשטרה) נשאר פחות
או יותר מחוץ לגבול ההשפעה של
תורת ה"פירוד", ז. א. מחוץ לסמכי-
תהה ממשית של התורה הנשארת אי-
פא למעשה גם בשבילם בדרגא של
"דת" ולא יותר. כמו כן אפשר לקבוע
שלרוב אנשי ה"פירוד" לא נראה ב-
פירוש שבארצות הגלות חיים שלמים
של תורה אינם בגדר האפשרות ל-
כן העליה לארץ היא באמת חובה
לכל אחד ואחד כי רק בארץ אפשר ל-
תכנן ולגשם חיי תורה ב"קהלה מוש-
למת", ז. א. בתזוג המכוון דיקא כלו
שלמות חיי תורה של כל משתתפיה
לפי תכנית מתוכננת מראש ולפי הסכ-
מים וכללי חיים מכוונים בחרוז תחת
שלטון התורה.

אבל כל זיכרונות האלה אינם כ-
אינור, אלא ביטוי של החיסרון היסודי
גם באנשי ה"פירוד": חסרון ההכרה
שבעית משטר עומדת לפניהם, בעית
בחירת משטר — מלוכת שמים על
הארץ או משטר ה"בעלים". אין ספק
שאם ודאות זאת השתרשה בלבם, לא
היו מרשים לעצמם מנוחה עד שאף
בן ישראל נאמן אחד נשאר עדיין ח-
בר אחת הקהלות ה"בלתי-חוקיות",
בכל מקום שהוא. אז לא היו נשארות
הקהלות הנפרדות רק גושים ספורים,

אלא היו מתרבות במספרן עד להפך לתנועה גדולה על שטח כל כדור ה־ארץ והקהלות הבלתי־חוקיות היו בהפכות למיעוט קטן, הן במספרן ה־כולל והן במספר חבריהן, בי בומן ש־היתה יכולה להתקיים "התאגדות" עו־למית של כל הקהלות החוקיות", וזאת היתה יכולה להפך לאותו ה־צוג החוקי של כלל ישראל אשר לא היה קיים מאחרי ביטול שלטון הג־אונים בבבל.

החלל הריק הזה הוא שגרם להצלחה המידית (אמנם לא בת ק־מא) של ההסתדרות הציונית כשהו־פיעה על במת ההיסטוריה עם הרצון ליצור יצוג רשמי לכלל ישראל, וכ־מידה ידועה הצליחה במטרתה. באור ההסטוריה גוכל לומר שהסתדרות ה־ציונית עם המדינה שהיא תוצרתה ו־המשכה, הצליחה ליסד "משטר" ממין חדש בדברי ימי ישראל: היא הדוגמה הראשונה של משטר בלתי־חוקי ב־צורה דמוקרטית (בימים הקדמונים הופיע פעמיים משטר בלתי חוקי ב־צורה מלוכנית)

זכות גדולה היתה לראשי הקהלה הנפרדת בפראנקפורט אן מאין: ש־הכירו בחומרת התופעה ההיסטורית ההולכת ומתפתחת בזמנם. התופעה ב־היתה לחמורה ומסוכנת עוד יותר א־חרי שנוסדה מפלגת המזרחי כחלק ה"דתי" של ההסתדרות הציונית; ב־רור שיוזמי המזרחי בטוב כונתם לא הכירו בעובדה היסודית שההסתדרות הציונית שאליה החליטו להצטרף היא מהוה משטר בלתי־חוקי ולכן ח־שבו שחובה ורשות להצטרף אליה כדי שהשפעת התורה תורגש בה. הת־פתחות העינים גילתה את טעותם. אבל בינתיים ההסתדרות הציונית ק־בלה, על ידי יסוד המזרחי בתוכה, כמין הכשר בעיני המאמינים והלך ונתחזק בילבול המושגים; מצד אחד ההסתדרות הציונית שאפה ל"נורמליז־ציה" של חיי ישראל ז. א. לשחרורם מהשפעת התורה הנחשבת כשארית

הגלות, מצד שני המוני העם בגעגוג עיהם לשיבת ציון, ראו בהסתדרות הציונית (ובמדינה הבאה ממנה) כא־לו מכשיר לקירוב הגאולה ולהגשמת הנבואות.

אסיפת קטוביץ בשנת תרע"ב ש־נקראה ביזמת ראשי פראנקפורט וב־השתתפות מיצגי "נאמני ה" מהונ־גריה, פולניה, ליטה, ז. א. מכל המר־זים הגדולים של חיי ישראל באירו־פה בימים ההם כאשר הכריזה על יסוד אגודת ישראל, בשם, המוצלה המפואר ומבורך הזה, נדמה כאילו הביאה לידי ביטוי מוחלט הרצון ל־חדש ולהחיות בשם התורה היצוג ו־האירגון החוקי של ישראל עם ד' כ־פי שהתקיים כעם ד' במשך כל הזמן מימי רבן יוחנן בן זכאי עד ימי ה־אמנציפציה.

אמנם נסיבות יסודה של אגודת ישראל הכבידו בכמה מובנים על התפתחותה המוצלחת עד כדי כך ש־נשאר מקום רחב לספק אם או כמה הצליחה עד היום למלא באמת את תפקידה היסודי שהיה צריך להיות: לפעול בעד החיאת המשטר החוקי של התורה הריבונית בכל ישראל, המא־גד בתורתו, במקום המשטר הבלתי־חוקי.

כדאי לעמוד על כל אחד מהגור־מים שעייכבו בעד התפתחות אגודת ישראל ובעד מילוי תפקידה.

א. בקאטוביץ נשכחו לגמרי כל המרכזים הבלתי־אשכנזים אשר עדיין התקיימו אז בנאמנותם לתורה ולמ־סורת אבותם, באסיה ובאפריקה הצ־פונת; השפעת הטעות המרה הזאת עדיין מורגשת בכל מערכתה של א־גודת ישראל, אשר במקום להופיע כ־אגודה של ישראל כלו, נצטמצמה ל־מעשה, מיום הוסדה, לאגודה של ה־חלק האשכנזי של כלל ישראל ועד עכשו ה"ידיש" היא השפה החצי־רשמית שלה למעשה עם התוצאה ה־מצערת שהמעטים הלא־אשכנזים ש־ניסו פעם להכנס לתוך סביבותיהן ה־

רגישו את עצמם כזרים והתרחקו מ־
מנה לחלוטין.

מובן שחיסרון יסודי זה לא יתוקן
על ידי דיקלומים ריקים על ערכם
של "אחינו הספרדים" בערב ימי ה־
בחירות, כדי לשוב למחרת היום לש־
כחה הרגילה. התיקון יוכל להיות רק
רצון אמיתי וחזק להתגבר על הפרו־
בינציאליות האשכנזית אשר ממנה ה־
אגודה סבלה עד היום, רצון ליצור א־
חדות שלמה וכוללת של ישראל כלו.

ב. בזמן יסודה של אגודת ישראל
החלקים השונים שבאו להתאגד בה,
נמצאו במצבים שונים מאד זה מזה,
וההבדלים האלה עדיין השפעתם מו־
רגשת עמוק בחיים היום-יומיים של
התנועה. הבדלים אלה נבעו במיוחד
מזה שגלי ההתבוללות התקיפו כל
אחד מהחלקים ההם בזמן שונה ולכן
גם כן במצב התפתחות שונה. במערב
אירופה הופיעה ההתבוללות כאילו
בקפיצה (או אולי הכרת המשבר וה־
כרת צורך ההתגוננות אחרו לבא) כ־
תוצאה מזה, כאשר תנועה להגנת ה־
זרה התחילה להוצר, נמצאה מיד
במצב של מיעוט מספרי ברור; מזה
הנטיה לקהלה הנפרדת, כי היה ברור
שלכל הפחות כרגע אין למגיני ה־
תורה כל תקווה של נצחון בדרך ב־
חירות דמוקרטיות, אלא יהיו מוכ־
רחים להשאר אולי תמיד במצב של
מיעוט. סוד גדול של הצלחת ה"פ־
רוד" וחשיבותו הוא בזה שידע להפוך
נחיתות לעליונות: הוכר במפורש ש־
דבר החלטי וריבוני, כתורה, לא נ־
תן להפך לנושא של הצבעות ומלח־
מות או פשרות של רוב ומיעוט. ה־
תורה היא דבר מוחלט, אבסולוטי ה־
עומד למעלה למעלה מכל חילופי ד־
עות אנוש. זה הוא הלימוד המנצח
של שיטת הפירוד.

במזרח אירופה, להפך, ובפרט ב־
פולניה, ההתפתחות בענינים היתה
הרבה יותר איטית; מזה נבע שכא־
שר אגודת ישראל נוסדה, עדיין נמ־
צא באותן הקהלות רוב נאמן לתורה

או לכל הפחות מספר כזה של נאמנים
לתורה שהיה עדיין מקום לתקוה ש־
אפשר יהיה בקרוב לכבוש את הרוב
או לשמור עליו נגד שוללי התורה,
על פי שיטות פארלמנטאריות כבי־
כול. התוצאה המצערת היתה שהתו־
רה נהיתה על ידי כך לנושא הצבעה,
עם כל המגרעות הכרוכות במלחמת
מפלגות ובטכסיסי רוב ומיעוט.

הבדלים אלה עדיין מורגשים ב־
מערכתה של אגודת ישראל. למשל,
אין ספק, לדעתי, שנטורי קרתא ב־
ירושלים (הפלוגה ההיא הלא גדולה
אולי במספרה אבל חשובה מטעם ע־
קביות עמדתה) הם יורשי הפירוד ה־
הונגארי, אשר התפרדו מהמרכז ה־
רשמי של אגודת ישראל בארץ אחרי
שהתחילו להרגיש אצל ראשו באיזו
נטיה לשיתוף פעולה עם היצוג ה־
"בלתי-חוקי" של הישוב. מצד אחר
ההנהלה הנוכחית של אגודת ישראל
בארץ היא היורש הישר של מסורת
הקהלות בפולניה אשר לא הכירו מ־
הטעמים הנ"ל, את ה"פירוד", ומפני
זה היא נמצאה יותר מוכנה בזמן י־
סוד המדינה, לנסות את שיתוף הפ־
עולה אפילו בדרך הצטרפות בממש־
לה. יש אולי להצטער שלא רואים
כל יורש נאמן ופעיל לפראנקפורט א־
חרי, הסתלקות האידיאלוג הגדול ש־
לה, יצחק ברויער ז"ל, אבל האידי־
אולוגיה של ה"פירוד" כפי שנשמרה
בפרט בספריו של ברויער, היא אולי
הרכוש הגדול ביותר של אגודת יש־
ראל, הטומן בתוכו הסוד של ההחלטה
המכרעת להצלתה, ולנצחונה בעתיד
לבא, בע"ה.

בכל אופן הפילוגים הפנימיים, ה־
נובעים מהסיבות ההיסטוריות הנזכ־
רות, הביאו למעשה את אגודת יש־
אל למצב של מפלגה ומפוצלת לכמה
מחנות נפרדים או תת-מפלגות ירי־
בות ביניהן, מה שגרם שבפולמוסים
אלה תולכים ומתבזבזים הכוחות ה־
טובים ביותר של מנהיגיה, בו בזמן
שבגלל זה הולך ויורד הכוח המושך

שלה כלפי חוץ והשפעתה על המוני המרוחקים מן התורה.

מצב כזה אי אפשר לתקן אותו על ידי פשרות; צריך שהתיקון יהיה יי-סודי והחלטי. הכנסיה הגדולה צריכה להכריז שאגודת ישראל אינה מפלגה אלא היא באמת מה ששמה עצמו מ-כיע "אגודת ישראל", ו"א באמת הא-גודה של ישראל כולו, לא של חלק זה או אחר, אלא ישראל כולו מאוגד ומאוחד באמת על היסוד היחידי ו-בשם העיקרון היחידי היכולים לא-חדו: התורה הריבונית, אשר בשמה ובעדה הוא נבחר לתפקידו הנצחי. השם אגודת ישראל יישמר איפא רק עבור היצוג המאורגן של כלל ישר-אל בשם ד'. ושום מפלגה או אירגון, אשר תהינה להם מטרות פוליטיות מסוימות לא יוכלו להשתמש בשם זה, לא לבדו ולא בלואי כל תואר נוסף. אגודת ישראל בעצמה ובכבודה לא תשתתף בשום מלחמת בחירות, פעו-לה פארלאמנטארית וכדומה; כי א-גודת ישראל היא יצוג המוחלט וה-מוחלט לא ייספר ולא יישקל.

אם יחידים, או פלוגות יחידים, השייכים כיחידים לאגודת ישראל, י-כירו באיזו תועלת להשתתף בפעו-לות כנ"ל, יוכלו להשתתף בהן (בהס-כמת מועצת גדולי התורה) אבל בכל אופן אך ורק תחת שמות אחרים, שו-נים מפעם לפעם ואף פעם לא תחת שמה של אגודת ישראל, אשר צריך להשאר מוקדש למובנו העליון, למ-עלה מכל פילוג או הגבלה.

ברור שבדרך זאת רבים יוכלו ל-מצא את מקומם באגודת ישראל שה-תרחקו ממנה, או יחסם אליה הוא מ-פופק היום, או אפילו לא השתייכו לה אף פעם; ויוכל להיות שלום בית בשורותיה, שלום פעיל למען המטרות הנשגבות שכולם מסכימים בהן, וה-הבדלים שביניהם שהם רק בענינים טכסיסיים או צדדיים, לא יוכלו להפ-ריר ביניהם, כי כל אחד יוכל בדרך הנ"ל לשמור על חופש פעילותו ה-

אישית (בהסכמת מועצת גדולי ה-תורה).

ג. עוד מגרעת אחרת חמורה מאד נבעה לאגודת ישראל מהמצב הקיים בזמן יסודה. כפי שנזכר כבר, בגלל חולשתה וצמצומה של תנועת ה"פי-רוד", לא היתה קיימת אז אותה "הת-אגדות עולמית של הקהלות החוקיות" אשר, אם היתה נמצאת בקיום, הי-תה יכולה וצריכה להיות היא לאגו-דת ישראל. היסרון זה הביא לידי כך שאגודת ישראל נוצרה כחברה של י-חידים בודדים ולא כחברה של יחי-דים המאוגדים בקהלותיהם ה"חוק-יות". מזה יצא שאגודת ישראל כ-אירגון עולמי במערכתה האירגונית של יחידים, חיקתה, אולי שלא במת-כוון, את הסתדרות הציונית (אשר היה במטרתה לסתור אותה ואת חוקיות קיומה...). אפשר להכיר חיקוי זה כ-מעט בכל פרט ופרט: מערכה "דמו-קראטית", "סלע" במקום "השקל", ו-עד פועל, אקזקוטיבה, קונגרס "רי-בוני" (ההבדל היחידי הוא בזה ש-הקונגרס של אגודת ישראל נקרא ב-שם כביר "כנס" גדולה" שם שהכנס" הגדולה אולי צריכה עדיין לזכות בו באמת), רק בנקודה אחת, אמנם חשובה מאד, נבדלת מערכתה האיר-גונית של אגודת ישראל ממערכתה של ההסתדרות הציונית וזאת היא ש-בראשה צריכה לעמוד מועצת גדולי התורה, דבר שבציונות, כמובן, אין לו מקום. אבל במציאות לא היו ע-מדת מועצת גדולי התורה וסמכותה ה-מעשית ברורות כל צרכן, עד עתה, כי סמכות ההחלטה נשארה למעשה (אפילו אם לא באופן רשמי) בידי המנהיגים הנבחרים של התנועה ול-גדולי התורה נשארה למעשה סמכות מיעצת כל פעם שעצתם נדרשה. ב-פרט אחרי שהשואה הנוראה לא הש-אירה בחיים אלא שארית פליטה מ-אישי המועצה, יהיה צורך של מאמץ רב מאוד ואולי גם של זמן לא מעט, כדי להחיות את המועצה העליונה ה-

שר כל רוחיהם והכנסותיהם. הנהלה עצמאית של הקרן. אחראית במישרין למועצת גדולי התורה ולכנסיה הגדולה. תחת ביקורת קפדנית מטעם חברי אנשים נאמנים ומומחים בעניני כלכלה. תספיק כדי לרכוש לקרן את אימון הציבור הרחב.

כספי קרן התורה יוקדשו למימון כל פעולות האגודה: בראש ובראשונה הפעולה המיסיונרית הפנימית (כדלקמן); מפעלי לימוד וחינוך, ישיבות ובתי ספר, מוסדות הדרושים לפי תוח חי תורה פורחים, מתוקנים ומסודרים בארץ ובתפוצות; וגם ועל הכל פעולת ההכשרה לעליה. אשר תהיה עליה באמת, עליה בקדש, עליה אל ארץ הקדש, כארץ היחידה אשר שר בה אפשר לחיות חיי תורה בשלמותם.

העיקר הוא שצריכה להיוצר היכרות יסודית בכל גישת אגודת ישראל לעניני כספים. עד עכשו, מחוסר בטחון עצמי אגודת ישראל ויתרה למעשה למגביות גדולות לטובתה ויתרה למעשה לעמוד על דלתות המגביות השונות ולבקש משם את "המגיע לה" כתמורת לויתורה על מגבית מיוחדת מצדה; למעשה קיבלה רק סכומים קטנים מתחת לכל יחס לסך הכולל של המגביות ולחלק אשר הנאמנים לתורה לקחו בהן. מעתה יצטרך היחס להפך: נאמני ד', אחרי שיכירו את עצמם כחברים לאגודת ישראל ביכוח ובפעל, יתחייבו ויתרגלו למסור את תרומותיהם (מעשרותיהם) רק לקרן התורה. יהיו אז אנשי המגביות האחרות אשר יצטרכו לבא לידי הסכמים עם קרן התורה כדי לקבל ממנה את "המגיע להם" מטעם האופי הכללי של הצרכים והשרותים אשר המגביות ההן מטפלות בהם ואשר גם חברי אגודת ישראל נהנים איפא מהם.

ה. גורמים היסטוריים שונים של השנים האחרונות (מצד אחד, בגלל יות), והרס החיים היהודיים בגרמניה

זאת בשלמותה, מספרה וסמכותה, על ידי הצטרפות ממושכת של כוחות רבניים חדשים וצעירים, מכל הארצות ומכל העדות, לשארית המפוארת מן העבר מלפני השואה.

בכל אופן ברור שלא הכנסיה הגדולה עצמה היא המוסמכת, חלילה, ב"בחירתם" כביכול של חברים חדשים למועצה, אלא המועצה בעצמה צריכה לטפל במינוי חברים נוספים, על יסוד תקנות שהיא בעצמה צריכה לקבוע אותן ועל סמך רשימות אשר תוגשנה לה על ידי רבנים מכל הארצות והעדות, חברים פעילים באגודת ישראל.

הכנסיה הגדולה צריכה להחליט על ביטול הסלע, שהוא חיקוי מגוחך של השקל הציוני, להכריז שכל בן ישראל יהיו רק החברים של הקהלות החיקיות, כדלקמן.

הבחירות לכנסיה הגדולה תהינה לא ישירות אלא דרגתיות: כל קהלה תמנה את מיצגיה, אלה ימנו ביניהם את מיצגי האיגודים הארציים או מחוזיים, אשר ימנו מביניהם את הציירים לכנסיה הגדולה; הכנסיה מצדה תכין את הרשימות שמתוכן מועצת גדולי התורה (אשר צריכה להיות ארגון השלטון האמיתי של האגודה) יבחרו בעוזריהם הטכניים, לשם יעוץ והוצעה לפועל, בשטחים השונים: ימי דיניות, כלכלה, חינוך וכדומה.

ד. אגודת ישראל היתה תמיד חלשה מאוד בעניני כספים. שתי קרנותיה, קרן התורה וקרן הישוב, נכשלו ואולי אפילו בוטלו למעשה; לא שומעים דבר על קיומן. יש לחשוב שכל הכשלון הזה בא מחוסר בטחון עצמי אצל המנהיגים וכתוצאה מזה חסר אימון אצל ההמונים. כדי לתקן מן היסוד את המצב, הכנסיה הגדולה צריכה להכריז על יסוד או חיי דוש של קרן אחת (ולא שתיים) אשר תיקרא בשם היפה והכולל: קרן התורה. כל חברי אגודת ישראל יהיו חייבים למסור לקרן התורה את מע-

ובהונגאריה, שהיו שני המרכזים הי-
עיקריים של תנועת הקהלות החוקיות
העצמאיות; מצד שני, בארץ, ביטול
החוק המנדאטורי על "כנסת ישראל"
שהיה קובע איזו שהיא עמדה חוקית
לקהלה נפרדת, ז. א. אוטונומית, ע-
צמאית, בירושלם, ועל הכל, יסוד הי-
מדינה אשר הביא בהכרח לידי יצור
כל מיני קשרים ומגעים שאינו בר-
שות הפרט או באפשרותו לנתק אותם
או להמנע מהם) כל הגורמים האלה
הביאו לידי טישטוש גדול של מושג
העצמאות (אוטונומיה) עד כדי כך ש-
בשביל רבים, בפרט מהדור הצעיר,
נעשה מושג זה לדבר בלתי ידוע או
לדבר שעבר זמנו בהחלט.

אגודת ישראל צריכה איפוא לע-
שות מאמץ גדול כדי לתת ההפצה הי-
רחבה ביותר להכרה, וכל מה שאפשר
עמוקה וברורה, של מושג העצמאות,
כי הוא מהווה היום לא פחות מאשר ב-
כל זמן אחר מיום מתן תורה עד סוף
הימים, היסוד העיקרי של חיי התורה,
שאי אפשר להמנע או להתרחק ממנו
מבלי להביא, חלילה, לידי הרס גמור
של בנין התורה כלה. כי השלטתה,
באמת השלמה, של התורה הריבונית
ואורגניה החוקיים אינה ניתנת אלא
בעצמאות גמורה מכל שלטון אנושי
אחר.

ולכן צריכים לחנך דור שלם אשר
ידע, יכיר וישמור את האמת היסוד-
דית שכל שלטון שהוא על הארץ, א-
שר אינו יסודו בתורה, מוכרחים, כ-
מובן, להכיר אותו כקיים למעשה א-
בל בשום אופן לא כקיים קיום חוקי,
כי אין מקור לחוק אלא התורה וכל
"חוק" אחר הוא לא חוק אלא הפק-
רות, לא צדק אלא עוול.

לכן אחד התפקידים החשובים ביו-
תר של אגודת ישראל הוא ליצור,
בכל מקום המצאם של נאמני ד' ב-
מספר מספיק, הן בארץ והן בגלויות,
את כל המוסדות והשרותים הדרושים
לחיי תורה פורחים, בעצמאות שלמה
בהמוסדות והשרותים הדומים הקיי-

מים במקום אבל שלא על יסוד ריי-
בונות התורה. (דוגמה גדולה ויפה ניי-
תנה בזמן האחרון על ידי יסוד החיי-
נוך העצמאי בארץ — ומה טוב כל
מה שיצליח להיות עוד יותר עצמאי
באמת — בפרט שבהזדמנות הזאת ג-
דולי התורה קבלו היזמה והאחריות
בידם), והיחס למסודות אלה, (קהלות,
בתי דין, מפעלי חינוך, הסתדרויות
מקומיות ומרכזיות, והמדינה בכלל)
יהיה, כאמור, יחס כאל גופים שיוכלו
להחשב כקיימים רק למעשה, עד הי-
יום שיכירו גם הם בתורה כיסוד הי-
יחידי לקיומם והזכות היחידה לקיו-
מם.

המגמה הסופית של אגודת ישראל
בכיוון זה תהיה איפא שלא ימצאו
עוד בישראל (והלואי גם לא אצל הי-
עמים) מוסדות וגופים הקיימים רק
קיום מעשי אלא יתקיימו כלם קיום
חוקי, ז. א. על יסוד התורה ובעד הי-
תורה. אבל, אם נטיב להתבונן, נכיר
שסוף סוף רק הקיימים על התורה הם
הקיימים באמת, גם למעשה, כי רק מי
ומה שיסודו בתורה יוכל להתקיים גם
למעשה.

עד כאן עמדנו על חסרונות מסוי-
מים של אגודת ישראל; המעכבים ב-
עד שלמות התפתחותה ופעולותיה, ו-
על דרכי תיקונם. עכשו הגיע בסוף
הזמן שנרכז את הדיבור על תפקידה
היסודי — ואפשר לומר כמעט האחד
י- של אגודת ישראל, והוא לאגד
מחדש את כל ישראל באגודה אחת
במשטר התורה הריבונית. תפקיד ע-
ליון זה מתחלק לשני חלקים אשר אי
אפשר להפריד ביניהם.

קודם כל קרואה אגודת ישראל ל-
הגן ולשמור על השם ישראל על
אמיתיותו, צורך הגנה הזאת נעשה
יותר מוכר בשנים האחרונות, בפרט
אחרי יסוד המדינה.

כידוע שנכנסה לשימוש שגיאה ל-
שונית, אשר התפשטה במהירות הי-
בזק בכל העולם, נגעה בכל החוגים
ואפילו אחדים מאנשי אגודת ישראל

אם כבר התרגלו בה, ויקבלו על ע-
צמם את החובה הקדושה לפעול בכל
האמצעים למען השרשת הטעות מן
היסוד. אל יחשבו שזה ענין קטן. ה-
תורה לימדה זוקא אותנו לתת חשי-
בית מדרגא ראשונה לשמות.

ודוקא הפגישה הרשמית הראשונה
הזאת של אגודת ישראל עם אותה ה-
מדינה שבחרה לעצמה בשם המפואר
מדינת ישראל, צריכה לשמש כלפי
המדינה כהזהרה עליונה: דעי לך ש-
תוכלי להתקיים אך ורק אם תהיה ר-
אויה לשם הנשגב שנשאת על עצמך,
אם תדעי להיות באמת מדינת ישר-
אל, ז. א. אותה המדינה, בין כל ה-
מדינות, שהיא שייכת, בקשרי הש-
תייכות עליונה דקים ועדינים, לישי-
דאל עם ד', אותה המדינה אשר ב-
השתייכות הזאת נמצאת כל הזכות
לקיומה, ובהגשמת התכנית העליונה
שנקבעה לחיי ישראל בתורת ד' נ-
מצא תפקידה העליון או, יותר נכון,
תפקידה האחד.

החלק השני, הבלתי נפרד, של ה-
תפקיד, הוא: להשיב את הכרת ה-
תורה ואהבתה לכל הלבבות, לרכוש
מחדש את כל בני ישראל להכרה ע-
צמית ברורה של "בני ישראל", ל-
שוב ולתת לכלם אהבת התורה, דעת
ד', מילוי נאמן ושלם של מצותיו ב-
הכרה ובאהבה.

פעולה זאת היא הרבה יותר מפ-
עולת שכנוע פשוטה ורגילה, זאת
ממש פעולה מסיונרית, פעולת כיבוש
הלבבות אשר אליה צריכים להתמסר
שליחי ה', לויי ד', ברוח כה שלם של
ניצחון שהעובדה שהם היום מיעוט
כבר לא תהיה לה כל חשיבות, וכל ה-
שפעה עליהם, והיא היא לא תגרום
לכל עיכוב ולא תביא לידי כל הגבלה
או נחיתות.

הפיכת ערכים צריכה להתגבש.
צריך להיות ברור כאור השמש מי
הוא באמת ה"נפרד", ה"פורש" ומי
המחייב את אחדות ישראל.
לא מי שמכריז על ברית ד' הנצ-

עיתוניה וסופריה לא ידעו תמיד ל-
הימנע ממנה — וזה הוא המנהג ל-
קרוא, בשם המקוצר "ישראל" למדי-
נת ישראל (במקום להשתמש תמיד
בשמה הרשמי המלא) וגם לטריטוריה
שלה ולכלל תושביה, מבלי להבדיל
אם מבני ישראל הם או לא. בתוצאה
מהשגיאה החמורה הזאת, שנוצרה, כ-
אמור, לשם קיצור, נבע שנעשה כבר
קשה להשתמש בשם ישראל במובנו
האמיתי כי בשימוש היום-יומי הולך
ומתגבר השיבוש; וכבר נכנסו להרגל
ביטויים כאלו למשל: ישראל (במו-
בן: המדינה והאוכלוסיה שלה) ויה-
דות העולם, כאילו יהדות העולם כ-
בר אינה חלק של ישראל (במובנו ה-
אמיתי) או כאילו ישראל (במובנו ה-
מוגבל והמשובש) אינו חלק של יה-
דות העולם.

לתיקון השגיאה הנוראה הזאת, ה-
עתידה להביא לידי תוצאות גורליות
אם לא תתוקן עוד בזמן, קרואה כפי
שאמרנו כבר אגודת ישראל לפני כו-
לם, מן ההשגחה ממש יצא שתהיה לה,
ורק לה בין כל האירגונים היהודיים
העולמיים, כאילו טמון וחתום בשמה
השם ישראל במובנו האמיתי, הנצ-
חי: כלל ישראל, בית ישראל, אשר
קבל על עצמו התפקיד הנצחי להיות
סגולה מכל העמים לד' אלוקיו. כש-
אומרים "אגודת ישראל" אין מקום
לספק שהכונה היא לאגודה של יש-
ראל כולו, של כל כלל ישראל בכל
מקום הימצאו, בארץ ישראל ובארצות
הגולה גם יחד.

במובן זה אפשר לומר שהשם "א-
גודת ישראל" כולל בתוכו תכנית הי-
סטורית שלמה; הוא בעצמו כאילו ה-
כרזה על המשטר החוקי בישראל, מ-
שטר התורה — כי רק בתורה הרי-
בונית ישראל הוא "ישראל", גוף א-
חיד וחי (בו בזמן ש"יהדות העולם"
הוא מושג מופשט, בלי תוכן ובלי
צורה).

יזהרו איפא קודם כל, חברי אגו-
דת ישראל מלהמשיך בשגיאה הזאת

חית, ושומר עליה בכל כוחותיו, לא
מי שבשם ברית ד' הנצחית רוצה ל-
הרים את ישראל לגובה מובנו האמי-
תי ותכניתו הנצחית כעם ד', לא זה
הוא הנפרד והפורש — אלא מי שהו-
ציא את עצמו מברית ד', מי ששולל
ומחלל את הברית, מי שהיה רוצה ל-
החליף את ישראל היחיד, ישראל ה-
נצחי, ישראל סגולה לד' אלקיו, לאי-
זה ישראל מוגבל ומסולף לפי דוגמת
העמים, זה הוא הפורש האמיתי. ויהיו
כמה שיהיו מאלה או מאלה, לא המ-
ספר קובע. המורדים בריבונות ד' י-
שארו מורדים אף אם יהיו הרוב, כי
אין בכוח הרוב לתת גושפנקא של
חוקיות למרד, לסרוב המשמעת או ל-
עם ארצות. ומחייבי ברית ד' ינצחו
בקרוב, אם רק ירצו באמת בכל ל-
בם, בחכמה, במרץ ובמסירות הנפש,
בעזרת שמו יתברך.
אם זאת תדע להיות אגודת יש-
ראל — אגודה של כל ישראל בשם ד'
על היסוד הנצחי של התורה הריבו-

נית לא יוכלו לא להצטרף אליה בכל
לבם כל המאמינים ומצפים לזה כ-
צפיתם העליונה. אם, חלילה, תשאר
אגודת ישראל סגורה בגבולותיה המ-
צומצמים של היום, בלי אחדות וכלי
מעוף, כל אחד יחליט לפי הכרתו ו-
הרגשתו אם כדאי בכל זאת להצטרף
אליה, היות וגם לאגודת ישראל ה-
מצומצמת אי אפשר שלא להכיר לכל
הפחות הזכות שהיא שמרה, ואף אם
רק בחוגים מסוימים, את הנאמנות ל-
רעיון ולמסורת חיים, אשר יוכלו ל-
שמש פעם כיסוד למעוף הגדול.
ברור הוא שאם אגודת ישראל ת-
ראה את עצמה כבלתי מוכשרת לתפ-
קידה הגורלית, הישועה תצטרך לבא
ממקור אחר; אבל הצפיה העמוקה של
כל נאמני ד' היא שאגודת ישראל
תדע להתרומם בקפיצה אחת אל גו-
בה תפקידה העליון, והכנסיה הגדולה
הראשונה בירושלם תדע להראות לנו
את הדרך — דרך המלך, בע"ה.

דפוס "יהודה" ירושלים